

Zážitkové centrum vedy a planetárium

Urbanisticko – architektonická súťaž

Komentár poroty

podľa § 124 ods. 7 zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZVO“)

Všeobecný komentár poroty

1. miesto - návrh č. 5, Ing. arch. Starinský a kolektív,

Vítaný návrh na Zážitkové centrum a planetárium vzišiel z náročnej súťaže. Pomerne veľký počet súťažných tímov preveril zadanie investora vo všetkých smeroch.

Jednoduchá schéma riešenia v podobe konceptu „dom – plot“ čitateľne artikuluje pohľad na zložité prevádzkové zadanie. To by malo v ďalšom stupni upresnenia viesť k vytvoreniu kombinácie vzdelávaco-zážitkového centra s expozíciami, prednáškami, workshopmi a projekciou v planetáriu.

Autori návrhu vizuálne jednoduchým spôsobom spracovali limity osadenia a topografie do funkčného celku, ktorý sa do prostredia premieta svojou nehmotnosťou a racionálnym prístupom. Zo strany hlučnej cesty je objekt napojený vstupným tunelom, ktorý zároveň slúži ako prekrytý nástup do častí stavby, ale aj ako vnemové prekročenie hrany medzi vonkajším a vnútorným svetom – svetom hluku a chráneným prostredím svahu zoologickej záhrady. Od frekventovanej cesty je jeho (ne)vizibilita podporená terénnym násypom a objekt sa vynára len ako jednopodlažná, horizontálna linka utopená v zeleni. Z opačnej strany sa stavba otvára do protihľadáneho svahu dvoma plnými podlažiami a prehĺbeným spodným dvorom (akýmsi *sunken court*), s možnosťou spojenia ďalšieho spodného podlažia s exteriérom. Miesto je ako stvorené na chránenú vonkajšiu expozíciu. K prospechu riešenia by bolo vhodné zamyslieť sa nad spojením tichého exteriéru s časťou reštaurácie.

Objekt planetária je hmotovo riešený ako samostatný objem nad terénom, pod ktorým je prevádzkovo spojený s hlavným objektom. Svojím miernym natočením sa stáva súčasťou rafinovanej hry autorov: priviera nástup do spodného patia, zútulňuje mierku vstupov a vytvára rôzne stupne intimity vo vzťahu medzi návštevníkom a budovou.

Vnútorné usporiadanie jednotlivých častí dispozície je logické, prehľadné a vďaka zvolenej konštrukčnej schéme aj pomerne flexibilné pri zmene nárokov klienta.

Jednoduché a kultivované grafické podanie konceptu silne podporil fyzický 3D model. Ako skratka, ktorá abstrahovala celkové riešenie, doplnil výsledný dojem z návrhu a adekvátnosť jeho nenápadného, nevtieravého vstupu do prostredia.

Práve istá jednoduchosť a schematickosť konceptu (v dobrom zmysle slova) a ich priemet do celkového riešenia priviedli porotu k presvedčeniu, že autori návrhu zvládnu aj ďalšie stupne projektovej dokumentácie a dovedú dielo do jednoznačného a zdarného výsledku

2. miesto – návrh č. 11 - Ing. arch. Norbert Dvorčák a kolektív

Porota ocenila jasnú urbanistickú orientáciu objektu, ktorý reaguje na priebeh Mlynskej doliny a citlivo pracuje s kontextom napojenia objemu budovy na ZOO. Riešenie je založené na čistej a racionálnej geometrii, ktorá zrozumiteľne artikuluje rozdelenie prevádzok. Pozdĺžna hmota budovy sa prirodzene viaže na dolinu a umožňuje vnímať vzťahy k okolitej krajine – k svahom Malých Karpát aj k otvorenej panoráme zoologickej záhrady.

Architektonické riešenie pôsobí kultivovane a profesionálne, s ambíciou vytvoriť verejný objekt so silnou vizuálnou identitou. Šikmé strešné roviny orientované do ZOO vytvárajú atraktívny verejný priestor a zážitkový prvok. Tento motív vníma porota ako prínosný a originálny, aj keď z prevádzkového hľadiska prináša otázky ekonomickej náročnosti a údržby.

Vnútorne členenie je logické, prehľadné a zodpovedá rozsahu zadania. Jednotlivé funkčné celky sú čitateľne oddelené a zároveň ponúkajú možnosti prepojenia expozícií, kongresovej časti a planetária. Porota pozitívne hodnotí oddelenie prevádzky zamestnancov ZCV a ZOO, ako aj prehľadné riešenie zásobovania.

K slabším stránkam návrhu patrí otvorenie nástupnej piazzetty smerom k veľmi rušnej komunikácii, čo vyvoláva pochybnosti o komforte a vhodnosti jej využitia ako plnohodnotného verejného priestoru. Negatívom je tiež pevná, lineárna hrana smerom do ZOO, ktorá narušuje ambíciu plynulého prepojenia oboch prevádzok – ZCV a ZOO – a znižuje potenciál ich vzájomnej interakcie.

Napriek týmto výhradám predstavuje návrh premyslené, realistické a technicky zvládnutelné riešenie s potenciálom ďalšieho rozpracovania. Vyznačuje sa kultivovaným architektonickým prejavom, primeranou mierkou a jasným pochopením zadania.

3.miesto – návrh č. 25 - Geome3 s.r.o.,

Návrh predstavuje jednoznačné urbanistické gesto, ktorého orientáciu potvrdzuje aj vzťah ku svetovým stranám. Lapidárna obdĺžniková pôdorysná stopa doplnená o kruh vytvára ikonický a ľahko zapamätateľný obraz. Parter domu živo komunikuje na všetky strany, čo je všeobecne správne, no v tomto prípade vzniká otázka, či je táto stratégia vhodná na danom mieste, ktoré je skôr hranicou než voľným priestorom. Klesajúci terén, ktorý akoby pretekal zo ZOO voľne cez dom a končil pri akustických stenách diaľnice, je obrazom, ktorý nie je vhodné tematizovať. Prekvapivé je tiež vedenie prístupového chodníka dlhou cestou okolo domu, čo je v úplnom rozpore s gravitačnou príťažlivosťou planetária. To by pre prichádzajúcich návštevníkov mohlo pôsobiť ako malý zázrak, ktorý treba bezodkladne preskúmať.

Z architektonického hľadiska ide o manifest modernistickej architektúry – vznášajúci sa hranol a guľa postavená na jeho vrchol ako oslava víťazného boja s gravitáciou. Ľahká, levitujúca kostra obalená tenkým plášťom však vinou umiestnenia planetária do osi symetrie pôsobí prekvapivo strnulo.

Dispozičné riešenie, založené na otvorenej dvojpodlažnej schéme prepojenej átriami na dvoch miestach, je zrozumiteľné a prehľadné, pričom dispozície sú navrhnuté ako variabilné. Voľný a nedelený priestor však vzbudzuje obavy zo vzájomného rušenia jednotlivých prevádzok; najmä otvorený priestor reštaurácie bude pravdepodobne obťažovať okolie hlukom a pachmi. Za zvláštne možno považovať vedenie hlavnej vstupnej trasy cez reštauráciu, ako aj umiestnenie administratívy do pozície, ktorú by vďaka exkluzívnym výhľadom na okolité výbehy ZOO všetci vnímali ako prémiovú.

Ambiciózne konštrukčné riešenie oceľového priestorového rámu opretého o štyri železobetónové jadrá je síce podložené schémou, no pôsobí trochu neuveriteľne, možno až naivne. Tenké nosné stĺpy v parteri by pritom architektonickému konceptu na krásu neubrali.

Z hľadiska udržateľnosti sú pozitívami kompaktné objemy, opakovateľnosť konštrukcie, minimalistické podzemné priestory, akceptovateľný pomer otvorených a uzavretých plôch fasád a flexibilita dispozície. Predpokladané stavebné náklady sú adekvátne, a to vďaka minimalizovanému a kompaktnému objemu, štandardizovateľnej konštrukcii, minimálnym zemným prácam a relatívne prijateľnému pomeru presklených a plných plôch s vysokou mierou opakovania prvkov.

Odmena – návrh č.15 – plusminusarchitects, s.r.o.,

Návrh pracuje s mierkou formou členenia funkčných celkov do vzájomne prepojených objemov, ktoré pôsobia ako samostatné hmoty. Táto kompozícia reaguje na pavilónový charakter zoologickej záhrady. Ponúka tak vytváranie hodnotných medzipriestorov, ktoré sú zároveň umne využívané, či už na hlavný vstup, terasy gastro prevádzok alebo predpolie zo strany záhrady.

Výšková rozmanitosť navodzuje pocit urbanistickej štruktúry, mestečka, ktoré prirodzene vyrastá z topológie terénu na okraji ZOO. Zároveň treba oceniť konzistentnosť použitého jazyka architektúry, kedy fasády svojím rastrom a materialitou dopĺňajú úvodnú myšlienku rozdrobenej štruktúry. Azda na zváženie je práve veľká plocha fasád voči objemu, a to najmä s ohľadom na ich navrhovaný vyšší štandard, ktorý umožňuje spomenuté vizuálne prepojenie s exteriérom na viacerých úrovniach.

Jednotlivé funkčné celky sú logicky radené a profitujú z kontaktu s exteriérom. Nosný systém hmôt reaguje na ich vzájomnú pozíciu a pretavuje sa do dispozície prepojených priestorov. Ich hravé delenie, reagujúce na zmeny v osových systémoch hmôt pomáha v intuitívnom čítaní priestoru a navádzaní užívateľa. V niektorých pozíciách pôsobia možno až príliš formálne, vo všeobecnosti však nabúravajú pragmatický prístup k ortogonálnym tvarom.

Prevádzky sú vhodne situované a dokážu fungovať oddelene. Rovnako je dobre riešený aj nástup do budovy a lobby. Administratívny blok je umiestnený spolu s reštauráciou v južnej časti. Superpozícia odbytovej plochy reštaurácie voči prevádzkam prevažuje nad komplikáciou so zásobovaním, avšak nástup do administratívnej časti cez schodisko z exteriéru nie je ideálny a bolo by ho potrebné preriešiť.

Hmota planetária je napol vnorená do objektu vzdelávacieho centra, čím je podporená čitateľnosť programu, pričom však nepôsobí rušivo. Celková kompozícia hmôt je dobre zvládnutá. Otázna je však možnosť adaptácie a rozbustnosť modularity komplexu v prípade optimalizácie priestorových nárokov.

Úroveň grafického spracovania návrhu je na vysokej úrovni, čo podporuje aj koncepčne uchopený fyzický model

Odmena – návrh č.22 - SUPERATELIER s.r.o.,

Návrh šikovne pracuje s vertikálnym radením priestorov v rámci kompaktnej hmoty. Špirála schodík, ktoré vychádzajú z princípu raumplanu vedú návštevníka naprieč zážitkovým centrom až na najvyššie poschodia, kde je umiestnené planetárium a reštaurácia s výhľadom na okolie. Skladaním priestorov a programu okolo vertikálnych jadier sa architektom podarilo dosiahnuť zaujímavé členenie meniacich sa expozícií na každom podlaží. Forma planetária je akupunktúrne zakomponovaná do celkovej stavby a tvorí akcent k jej funkčnému prevedeniu.

Objekt minimalizuje pôdorysnú stopu v území a tým zachováva existujúce zelené plochy a ich vhodne dopĺňa novými. Kompaktná hmota, vyčnievajúca nad koruny stromov pôsobí ako pozitívny pútač na zážitkové centrum pre svoje okolie.

Nástup do objektu je jednoznačný s čitateľnou prevádzkou vstupov. Návštevníci ZOO plynulo prechádzajú otvoreným priestorom popod objekt a návštevníci zážitkového centra vstupujú do objektu z verejného predpočia. Prekonanie výškových rozdielov sa odohráva na minimálnej ploche, ktorá však nepôsobí stiesnene.

Napriek na prvý pohľad úspornej hmote, ktorá nezaberá veľkú podlažnú plochu, projekt predstavuje jeden z najobjemnejších návrhov. Grafické spracovanie je na vysokej úrovni s jasne a čitateľne vyjadrenou hlavnou myšlienkou.

Odmena - návrh č. 3, What architects s.r.o.

Porota pri predložení návrhu ocenila celkový koncept, ktorý sa pretavil aj do návrhu zhromažďovacích plôch v okolí objektu. Vstup do územia je umiestnený vo vhodnom bode z pohľadu vzdialenosti od parkoviska. Dve úrovne nástupu pre návštevníkov ponúkajú bezkonfliktnú prevádzku pre kongresovú časť a ZCV, pričom sa ponúka aj možnosť oddeleného využitia planetária a prednáškových priestorov. Dispozícia je teda jednoznačná, administratívny blok je príjemne rozdelený na časť lektorov k učebniam a ostatných zamestnancov, vhodne sa javí aj vonkajšie riešenie zásobovania. Výnimkou je zásobovanie a prevádzka kuchyne s komplikovaným prístupom cez úzku chodbu.

Hmota planetária nie je čitateľná z architektúry, ale v interiéri tvorí srdce objektu a naväzuje na seba výstavné priestory. Hmotový charakter centra je pomerne jednoliaty, málo reflektuje funkciu, ale je jednoducho konštrukčne riešený, jednotne poňatý a kultivovane sa prezentuje v modeli.

Porota sa nezhodla na vhodnosti jednostrannej orientácii hlavnej fasády budovy na západ do zoologickej záhrady, ktorá si kladie vysoké nároky na dodatočné tienenie niekoľkých podlaží zasklenej steny, čo zvyšuje realizačné náklady stavby. Zároveň je vylúčená akákoľvek prezentácia planetária a ZOO v smere do okolitých komunikácií.

návrh č. 1 - ODA UK Limited - 7.- 13.miesto

Návrh predstavuje objekt organických tvarov vsadený do voľnej krajiny. Pôdorysný tvar je definovaný limitmi územia, pričom objekt je prístupný zo všetkých strán a jeho priestor sa plynule viaže na areál ZOO, ale aj na izolačnú zeleň pri diaľnici. Tým však nerešpektuje danosti miesta, ako sú hluk z diaľnice a zárez svahu smerom k ZOO, ktorý tvorí bariéru. Vstup je umiestnený pomerne ďaleko od hlavnej prístupovej trasy. Architektúra solitérneho objektu je skrytá v zeleni a ako voľne plynúci halový priestor s funkčnými vstavbami pôsobí atraktívne, no otázkou je, či je takýto tvar ešte stále ikonický. Verejné priestory sú až príliš veľkorysé, ale prehľadné, s intuitívnou orientáciou.

Chýba však reštaurácia a kancelárske priestory sú zrejme bez denného svetla. Zásobovanie je efektívne, no funkcia rampy okolo planetária zostáva nejasná. Technicky a realizačne veľmi náročná strešná konštrukcia s množstvom atypických prvkov a nejasným konceptom priestorovej stability, spolu s veľkými zemnými prácami a neefektívnou dispozíciou, by viedli k vysokým stavebným aj prevádzkovým nákladom.

Návrh č. 6 - JUST ARCH s.r.o. 7.- 13.miesto

Dom tu funguje ako akustická stena, ktorá vytvára pásovú bariéru a chráni pozdĺžny verejný priestor priamo nadväzujúci na výbehy ZOO. Dva vstupy do domu a areálu však pôsobia mätúco a vstup do planetária je neintuitívny. Architektúra lineárneho objektu s vizuálne oddelenou hmotou planetária obsahuje nesrozumiteľný koncept átria s lužným lesom. Z dôvodu pretiahnutého tvaru vznikajú dlhé priestorové väzby a chýbajú možnosti na synergický efekt spájania a oddeľovania prevádzok. Štíhla proporcia objektu má síce jednoduchú konštrukciu a priaznivý pomer presklených plôch, ale západná fasáda s plytkými priestormi by spôsobovala veľké tepelné zisky. Veľké podzemné priestory by si vyžiadali vysoké stavebné náklady.

Návrh č.12 - MAPA architekti s.r.o 7.- 13.miesto

Tento návrh pracuje s vertikálnym konceptom kompaktnej kocky s minimalistickou stopou. Nástupný priestor je však až príliš prísne architektonizovaný a nepôsobí prívetivo, hoci je umiestnený priaznivo voči prístupovej ceste. Kompaktná kubická hmota je smerom do ZOO zmäkčená vyrezávaním a jej uzavretá abstraktná fasáda má potenciál fungovať ako billboard. Vertikálne usporiadanie však prináša problémy s obsluhou všetkých priestorov, nevyužíva potenciál konceptu a vyvoláva otázky týkajúce sa požiarneho riešenia a dostatku únikových ciest. Konštrukcia vysokej budovy s pomerne veľkými rozponmi (až 24 m), ktoré si vynútilo umiestnenie planetária na spodné podlažie, by bola relatívne náročná. Hoci je celkový objem minimalizovaný, veľká časť sa nachádza v suterénoch a spolu s pochôdznou strechou a náročnou konštrukciou by to znamenalo vyššie stavebné náklady.

Návrh č.14 - Ing. arch. Ladislav Balogh 7.- 13.miesto

Veľkoryso založený koncept jedného objektu, ktorý obsahuje všetko pod jednou strechou. Prístupová cesta je sympaticky vedená priestorom lesoparku a vstup do budovy zároveň vytvára vstup do ZOO. Obrovská mierka objektu je rafinovane zjemnená rastrom fasády, ktorý sa formálne prepisuje aj do strechy. Hlavnou témou je veľkorozponová strecha, ktorá prináša flexibilitu do budúcnosti, no jej konštrukcia pôsobí veľmi nákladne, rovnako ako masívne presklené fasády. Dispozície sú funkčne členené, no expozície sú prekvapivo umiestnené až na severnom konci objektu. Neadekvátny objem, náročné konštrukcie, rozsiahly suterén a bohaté presklenie by viedli k vysokej uhlíkovej stope, vysokej spotrebe energií a vysokým stavebným nákladom.

Návrh č.16 - grau architects s.r.o 7.- 13.miesto

Tento návrh predstavuje sympatický pokus o kontextuálne osadenie drobných hmôt na spoločný suterén, pripomínajúci mestečko rôznych foriem. Prístupová cesta je však trochu nepochopiteľne vedená okolo južnej hrany súboru. Postmoderná tvarová bohatosť môže byť vnímaná ako kvalita, ale aj ako slabina. Návrh nevyužíva tvarový potenciál priestoru medzi planetáriom a vedľajšou budovou na povýšenie štvorcového foyer na vstupné námestie. Dispozície sú zrozumiteľné a zónované, s flexibilnými expozičnými priestormi a potenciálom aktívneho parteru. Drobná mierka umožňuje ekonomické konštrukcie. Rozumne nastavený obštaný priestor by viedol k relatívne nízkym stavebným nákladom, hoci veľké podzemné priestory by znamenali vyššiu uhlíkovú stopu pri stavbe.

Návrh č.17 - Totalstudio, s.r.o, 7.- 13.miesto

Vstup umiestnený v strede hmoty umožňuje skrátiť prístupovú cestu. Dom komunikuje so ZOO iba malou presklenou škárou vstupu, zvyšok tvorí zelená „pobytová“ strecha. Konceptne je to príťažlivé, ale nedotiahnuté – mierka strechy je obrovská a nepôsobí pobytovo. Jednoduchý hranol otočený k diaľnici je síce výrazné gesto, no hmoty pôsobia masívne. Orientácia všetkých výhľadov k diaľnici je otázna, keďže atraktívny výhľad do ZOO je na opačnej strane. Téma ochrany pred hlukom tak prevládla nad kvalitou vnútorných priestorov. Jednostranne osvetlená schéma by mohla spôsobovať problémy s prirodzeným svetlom a zároveň veľkým množstvom slnka v iných častiach. Nadmerný obštaný objem, veľkorozponová konštrukcia zaťažená zelenou strechou a rozsiahle presklenie by viedli k zvýšeným stavebným aj prevádzkovým nákladom.

Návrh č.18 - Kuklica Smerek architekti, s.r.o. – 7. - 13.miesto

Návrh sa snaží navonok pôsobiť ako nízky dom s konceptom *form follows function* (každá funkcia má svoj objekt). Vstupný predpriestor je dobre odclonený a zastrešený, no prístupová cesta je vedená ďaleko až na južný koniec pozemku a väzba interiéru na ZOO takmer chýba. Snaha ukryť objemy pod zemou pôsobí zvonku pozitívne, ale zasadenie do terénu je miestami neprirodzené a vizuálne väzby sú otočené smerom k diaľnici. Hmotové riešenie definuje niektoré nepriaznivé funkčné väzby, napríklad medzi foyer a konferenčnou sálou. Inak racionálna konštrukcia je komplikovaná rozhodnutím umiestniť sálu na poschodie s ďalšími dvoma podlažiami nad ňou. Relatívne veľký stavebný objem, s veľkou časťou prevádzok pod zemou, by znamenal vysoké stavebné náklady.

sekretár súťaže: Ing. arch. Marek Harčarik